
Białogard, st. 83, gm. loco, woj. zachodniopomorskie, AZP 18-19/67

Informator Archeologiczny : badania 33, 211-212

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

OKRES NOWOŻYTNY

BELŻEC, st. 26, gm. *loco*, woj. lubelskie, AZP 96-90/24

- obóz zagłady Żydów (okres współczesny – funkcjonował w 1942 r., zlikwidowany w 1943 r.)

Badania wykopaliskowe o charakterze sondażowym i odwierty świdrem prowadzono w latach 1997-1999. Kierował nimi prof. dr hab. Andrzej Kola z Instytutu Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Prace realizowano na zlecenie Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa w Warszawie.

W trakcie prac badawczych zlokalizowano 6 masowych mogił ze szczątkami ludzkimi noszącymi ślady palenia w górnej części grobów, natomiast w partii spągowej stwierdzono obecność szczątków ludzkich niepalonych. Mogiły te posiadały wymiary w granicach 30 m x 7 m i głębokość około 5 m. Ponadto odnotowano ślady 45 obiektów obozowych naziemnych i 5 obiektów z częścią zagłębioną w ziemi. Większość budowli identyfikowano z barakami obozowymi ustawionymi szeregowo. Ponadto wystąpiły budynki gospodarcze i strażnicze oraz budowla identyfikowana z komorą gazową. Natrafiono również na pozostałości rampy i bocznicy kolejowej oraz miejsce składowania wapna. W nawarstwieniach glebowych na terenie obozu odnotowano około 2000 różnorodnych przedmiotów osobistych pozostawionych przez ofiary obozu. Wśród nich najczęściej występowały grzebienie, sztucce, szczoteczki do zębów, klucze, maszynki do golenia, ampułki szklane i plastikowe pojemniki po lekach, okucia butów, monety, opaski z Gwiazdą Dawida oraz pewna ilość amunicji zagubionej przez strażników.

Dokumentacja powykonawcza z badań znajduje się w WUOZ Lublin Delegatura w Zamościu. Zabytki po konserwacji przekazane zostały do Muzeum Martyrologii w Bełżcu.

BIAŁA PODLASKA, ul. Artyleryjska/Spółdzielcza, gm. *loco*, woj. lubelskie, AZP 61-86

- cmentarzysko - XVIII w.

Badania w formie nadzorów archeologicznych prowadziła mgr Agnieszka Martyniuk-Drobysz. Finansowane przez inwestora.

Nadzór archeologiczny przeprowadzono na przełomie września i października 1999 r. przy budowie przyłącza sieci ciepłowniczej do budynku szpitala. Mimo, iż inwestycja przebiegała w rejonie zabudowanym współcześnie, natrafiono na 53 groby szkieletowe bez wyposażenia, związane z XVIII-wiecznym cmentarzem oraz 9 obiektów o nieokreślonej funkcji.

BIAŁA PODLASKA, ul. Brzeska, Moniuszki, Cicha, Przechodnia, Spokojna, Janowska, gm. *loco*, woj. lubelskie, AZP 61-86

- nowożytny układ urbanistyczny oraz cmentarzysko – XVI - XVIII w.

Badania w formie nadzorów archeologicznych prowadziła mgr Karina Lazarowska. Finansowane przez inwestora.

Nadzór archeologiczny przeprowadzono w okresie 27 lipca – 20 sierpnia 1999 r. przy budowie sieci ciepłowniczej. Na całej długości inwestycji uchwycono warstwę kulturową związaną z funkcjonowaniem miasta w XVIII - XX w. W sąsiedztwie znanego ze źródeł kartograficznych cmentarza żydowskiego natrafiono na ślady 4 pochówków z wyposażeniem w postaci kłódek żelaznych, zlokalizowane jednak w warstwie wtórnej.

BIAŁOGARD, st. 83, gm. *loco*, woj. zachodniopomorskie, AZP 18-19/67

- Stare Miasto - ratusze miejskie (XIV-XIX w.)

Badania prowadziło Muzeum w Koszalinie pod kierunkiem mgr Jacka Borkowskiego (autor sprawozdania). Finansowane przez Urząd Miasta w Białogardzie, WKZ w Szczecinie i Muzeum w Koszalinie. Pierwszy sezon badań.

Stacjonarne badania wykopaliskowe miały na celu: uchwycenie śladów zabudowy placu rynkowego, ze szczególnym uwzględnieniem reliktyw trzech ratuszy i w miarę ich zachowania włączenie do zagospodarowania przestrzeni Rynku, określenie dokładnej lokalizacji poszczególnych ratuszy, uzyskanie danych na temat kształtowania przestrzeni przez ówczesną zabudowę, uchwycenie śladów osadnictwa wczesnośredniowiecznego, uzyskanie odpowiedzi, czy miasto lokowane było na surowym korzeniu.

Kwartał miejski, w obrębie którego prowadzono badania wykopaliskowe, położony jest między ulicami: Kościelną, Staromiejską i Rycerską i zabudowany kamienicami z XIX w., które ograniczają obszar Rynku Staromiejskiego. W północno-wschodnim narożniku kwartału rynku wznosi się gotycki kościół pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny powstały mniej więcej w tym samym czasie co pierwszy ratusz, czyli w początku XIV w. W pierzei południowo-zachodniej zlokalizowany jest budynek starego ratusza z roku 1847, w chwili obecnej remontowanego, który spełniał swoje przeznaczenie do 1926 r. W części północno-wschodniej kwartału rynkowego stoi budynek, który w latach 30-tych XX w. wybudowano jako kolejny, piąty ratusz miejski, w chwili obecnej siedziba banku.

Przeprowadzona kwerenda źródłowa wskazała, iż w 700-letniej historii miasto posiadało 5 kolejnych budynków ratusza. Analiza dostępnych źródeł pisanych i przekazów ikonograficznych potwierdzała istnienie trzech z nich na placu rynkowym, którego zarys nie zmienił się od czasów średniowiecza.

W pierwszym sezonie badań, w 1999 r., w części centralnej placu założono wykop, w którym natrafiono na pozostałości cementowej płyty (4.40 x 3.60 cm) będącej pozostałością pomnika - cesarza Fryderyka Wilhelma, pod którą znaleziono metalową tubę zawierającą akt erekcyjny pod budowę pomnika, trzy lokalne gazety i 7 pruskich monet z 70-tych lat XIX w.

Dokumentacja oraz materiały przechowywane są w Dziale Archeologii Muzeum w Koszalinie. Badania będą kontynuowane.

Bielsko-Biała, st. 32, gm. *loco*, woj. śląskie, AZP 107-48/17 – patrz: późne średniowiecze

BIERUŃ STARY, gm. *loco*, woj. śląskie

- miasto (XIV-XX w.)

Ratownicze badania archeologiczne, przeprowadzone we wrześniu/październiku, przez Janusza Pietrzaka (autor sprawozdania) i Marcina Lewandowskiego (Instytut Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego, Fundacja Uniwersytetu Łódzkiego). Finansowane przez Urząd Miasta i Gminy Bieruń. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 200 m².

Badania objęły rejon rynku w Bieruniu Starym i miały charakter wyprzedzający w stosunku do planowanych tu robót drogowych i instalacyjnych. Prace wykopaliskowe poprzedziły badania radarowe i elektromagnetyczne podłoża, wykonane radarem SIR, przeprowadzone przez Zakład Badań Nieniszczących KPG Sp. z o.o. z Krakowa. W ich wyniku wskazano trzy rejony badań, w których wykonano łącznie VII wykopów archeologicznych. W efekcie stwierdzono, iż:

1. W północnej partii rynku (wykopy II-IV) zachowały się relikty XIX-wiecznego urządzenia rynkowego - być może wagi miejskiej. W terenie manifestuje się on pod postacią warstwy łamanego kamienia stanowiącego ławę pod zachowane śladowo belki narożnika ścian.

2. W południowo-zachodniej partii rynku zarejestrowano relikty starszej południowej pierzei rynku (wykop VI). Datowana jest ona wstępnie na okres od 2 połowy XVII wieku do końca XVIII